

פניני הפרשה

דברים

עלון מס'

1047

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

חוסר התבוננות

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א. יב) – כתב רש"י: מהו משאכם? הקדים משה לצאת, אמרו מה ראה בן עמרם לצאת, שמא אינו שפוי בתוך ביתו? איחר לצאת, אמרו מה ראה בן עמרם שלא לצאת, מה אתם סבורים, יושב ויועץ עליכם עצות רעות, והושב עליכם מחשבות. עכ"ל.

הדבר קשה מאוד להבנה, הרי משה רבנו מסר נפשו עבור כל אחד מישראל מילדותו, וכן בכל ארבעים שנה במדבר עמד בפרץ לבטל גזירות, איך היו מסוגלים להאשימו שהיה יושב ויועץ עליהם מחשבות רעות? כדי להבין פשר דבר, נפנה להפטרת הפרשה, שם מוכיח הנביא את בני ישראל בדור החרבן ואומר "בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי". איך מגיעים לרמה כזו נמוכה של אנושיות – לכפור בטובה? ממשיך הנביא ומלמדנו חידוש גדול: "עמי לא התבונן" – חוסר התבוננות הוא שעמד בעוכרם. כאשר אדם אינו נותן דעתו על חסדי ה' ואינו מתעורר ומתחזק, עלול הוא להגיע למדות הגרועות ביותר. וכן הדבר כאן, כאשר היו באים למשה לדין, מטבע הדברים היו חלק מפסידים, והיו מדברים דברים שאין הדעת סובלתן, מחוסר התבוננות.

סיפר הגאון הגדול רבי מרדכי אליהו זצ"ל (והובא בספר 'רבנו האור לציון'): פעם בא לפנינו לדין תלמיד חכם מופלג בסכסוך כספי. חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל ביקש לגשר ולפשר בין הצדדים, ואף אני נמיתי לכך משום שהיתה ממשות בדבריו, ואילו הגה"ק ר' יעקב מוצפי זצ"ל לא הסכים בשום פנים ואופן ודרש לחייב את החכם בדינו. רצייתי להעיר שאין זו דעת הרוב, אבל חכם בן ציון רמוז לי שלא אומר דבר. כשראה אותו חכם שעומדים לחרוץ הדין נגדו ובטוח היה שהדין עמו, התפרץ וכינה אותנו 'בית דין טועין' (בבא בתרא קל"ח). ביקשתי לענותו עזות, ושוב רמוז לי חכם בן ציון שאשתוק וצירף קולו להכרעת חכם יעקב. הואיל והיה זה פסק דין להכרעתה של תורה, הצטרפתי להכרעתם, אך תהיתי בלבי שכך כאמור היה צדק בטענותיו, וראוי היה לפשר בין הצדדים. כעבור שבוע, כשישבנו בדין אחר נענה חכם יעקב ואמר: "דעו לכם, שראיתי ששורה על אותו חכם קטרוג גדול והדין מתוח עליו, ולפיכך למרות שהיה מקום לפשרה, אמרתי: 'מוטב שיקוב הדין את ההר מאשר צער גדול שבעתים'. תמהתי בקול: 'וכי דנים ע"פ רוח הקדש וצפיה במרום? והלא אין לדיין, אלא מה שעיניו רואות' (סנהדרין ו'), ושוב חכם בן ציון רמוז לי שאשתוק. כעבור זמן נסע אותו חכם במכוניתו וירד במורד הקסטל, איבד שליטה בסיבוב 'מוצא', מכוניתו התרסקה ונחבל בכל גופו. באותו יום אמר לנו חכם יעקב מוצפי: "דעו לכם שנגזרה עליו מיתה, אבל הואיל ודנו אותו בדין קשה כבר אמרו 'אם הדין נעשה למטה, אין הדין נעשה למעלה' (דב"ר ה' ה') ו'חיה יְחִיה' (יחזקאל' יח ט). נרעשתי לשמע הדברים, אבל חכם בן ציון לא הופתע ואמר לי: "ידעתי שיש דברים בגו". כעבור ארבע שנים פגשתי באותו חכם שבינתיים החלים מפצעיו. אמרתי לו: "ציערת תלמיד חכם ונפגעת, לך לחכם בן ציון ובקש ממנו מחילה" (היה זה כבר לאחר פטירתו של חכם יעקב מוצפי). בא לפני חכם בן ציון שאמר לי: "לא זו בלבד שהקלת בכבוד תלמיד חכם והעללת עליו שטעה בדינו, עוד השבת לו רעה תחת טובה, כי בפסק דינו הציל את חיידך". וסח לו כל אותו המעשה. שאל החכם: "מדוע לא רמזתם לי?", ענהו: "חלק מהכפרה היתה הבושה העלבון והצער. ובענין הפגיעה בכבוד החכם, עליך לאסוף מנין ולעלות לקברו ולבקש ממנו מחילה".

שיא תורני	עצה טובה
הפרק הארוך ביותר במשניות פרק ה' שבמסכת אבות, הכולל 23 משניות.	כדי להעיר לאדם בלי לפגוע בו, פתח במלים: "תן דעתך ש...".

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סעדון זצ"ל

"עמוד התורה שכל בית ישראל נשען עליו, והוא שהאיר עלינו כל אורך ימי הגלות ששם עם ישראל חי וקיים, ולא יכלו כל הרוחות והסערות והזוועות להניעו ממקומו ומדתו, שכל הטלטולים והכרכורים שגלו ישראל מממשלה לממשלה ומאומה לאומה, לא שלטו בו להוריד עדיו מעליו" ("מגיד חדשות" ח"ט עמ' צ"ח)

והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו – פירש רש"י ז"ל על פי דברי רבותינו ז"ל בגמרא שעל דבר זה נעלמה ממנו הלכה בענין בנות צלפחד. ע"כ. ונראה לרמזו זה במלת תקרבון שכתובה חסרה יו"ד, ונודע שהאות יו"ד רומזת לחכמה עילאה על פי הקבלה, לומר שנסתלקה ממנו החכמה בדין זה. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

יש יוצא ויש בא

איוב" מאת מרן ראש הישיבה שליט"א המובא בפתח הספר. ישנו דיון האם משה רבנו כתב את ספר איוב או שהוא מתורגם מספר אחר. בגמרא במסכת בבא בתרא (י"ד סע"ב) מובאת דעה שמשה כתב ספר איוב, וכן דעת רס"ג ורש"י ור' יוסף קמחי והרמב"ן ורבנו בחיי ורלב"ג והגר"א. לפי דעה זו, משה שראה את ישראל נאנחים תחת סבלות מצרים, ביקש לעודדם וכתב להם ספר זה הערוך בדרך ויכוח על רוע הסדר הנראה לכאורה בהנהגת העולם, מפני מה יש צדיק ורע לו רשע וטוב לו, וכלל בו את כל הדעות והסברות בזה. גם שווי הלשונות בתורה ובספר איוב, מוכיחים שמשה רבנו כתבו. לעומת זאת, הראב"ע בפירושו לאיוב (ב, יא) הביא דעת חז"ל כי משה כתב ספר איוב, וסיים: והקרוב אלי כי הוא ספר מתורגם, על כן הוא קשה בפירוש כדרך כל ספר מתורגם. ע"ש.

מרן שליט"א מעלה שם אפשרות מעניינת ששתי הדעות אמת. הכיצד? משה רבנו מצא ספר ויכוחים בארמית או בשפה אחרת על ענין הגמול והעונש, ותרגמו ללשון הקודש, והוסיף לו הקדמה בראשו – שני הפרקים הראשונים, ודברי השטן עם ה', וחמשה פרקים בסופו, מן ויען ה' את איוב וגו' (לח, א) עד סופו. ונתן ספר זה לישראל במצרים לעודד ולנחם אותם כמ"ש חז"ל.

בזה הוא מסביר תופעה חריגה הקיימת בספר איוב: בגוף הספר לא מוזכר שם הוי"ה, רק אל, אלוה, אלהים, שדי וכיוצא, שהם שמות-תואר להקב"ה, ומשותפים לכל העמים, ואילו בשני הפרקים הראשונים ובחמשת הפרקים האחרונים מופיע שם הוי"ה. גם בכל הספר לא מוזכר רמז לתרי"ג מצוות התורה, רק לשבע מצוות בני נח ומצוות שכליות שבין אדם לחבירו, כגון אם נפתח לבי על אשה וגו', אם אמאס משפט עבדי ואמתי וגו', בחוץ לא ילין גר וגו' (לא, ט-יג-לב) וכדומה. גם השמות אליפו התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי נראים שמות גוים, וכן שם "איוב" מזכיר את יובב בן זרח מבצרה, אחד ממלכי אדום, ועוץ היא מארץ אדום כמ"ש "שישי ושמחי בת אדום יושבת בארץ עוץ". גם המלה איוב בגימטריא "גוי". (את הספר ניתן להשיג בפלאפון:

052-7182950)

אחד הספרים הקשים ביותר בתנ"ך, הוא ספר איוב שנהגו לקוראו בתשעה באב. וידוע הסימן: "איוב" נוטריקון אין יוצא ואין בא (יהושע ו' א').

חיבור חדש ההופך את ספר איוב לנגיש ומבואר לכל, הוא ביאור נפלא שחיבר הגאון המשגיח רבי מיכאל סגרון שליט"א. לצד עיסוקו כמשגיח בישיבה גדולה "כסא רחמים", מפעם לפעם מעשיר הרב שליט"א את עולם התורה בספרים נפלאים ומועילים.

במשך שנים רבות יגע וטרח הרב המחבר שליט"א על ביאור נפלא ע"פ המלבי"ם. בשיטה מיוחדת הוא ממפה את הספר, ועושה סדר בין טענות איוב למענה חבריו, כולל חלוקה לפי השאלות והתשובות והקדמה לכל מענה. מה שמיוחד בביאור שהוא אינו מנותק מן המקרא, אלא משולב בין המלים, כך שאפשר לקרוא הכל בחדא מחתא (במתכונת הספר שחיבר לפני כמה שנים על תהלים).

בתחילת הספר מובאות הקדמות יפות ומאליפות, ובנספחים: קיצור כל הספר ותמציתו, מאמרים מגדולי הדורות על איוב, מחשבה ופילוסופיא ומכתמים שבספר איוב ועוד.

הורתו ולידתו של הספר - כפי שמספר מורנו המחבר בהקדמה - "ביום ט' באב לפני כמה שנים. אחר שסיימנו בישיבתנו "כסא רחמים" תכב"ץ את קריאת איוב כנהוג, אמר מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הנאמ"ן שליט"א שמומלץ לכל אחד לקרוא איוב עם פירוש המלבי"ם, שאין כמוהו לפרש שיטות איוב וחבריו וטענותיהם. מאז, בכל שנה ביום ח'-ט' באב שאסור ללמוד בהם דברים משמחים, למדתי מעט איוב עם פירוש המלבי"ם, והחלטתי לערוך על פיו פירוש משולב לספר איוב".

הארגון והסדר של הספר, ממש מלאכת מחשבת, דבר דבור על אופניו, כסידור פאזל רב-חלקים. באמנות רבה עשה הרב שליט"א אזנים לספר איוב, ומעתה ואילך יש יוצא ויש בא בשערי איוב.

נעמוד על נקודה מעניינת מתוך המאמר "תוכן ספר

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

אוי, על גלות השכינה!

פעם עבר במקום שייח' ערבי נכבד, הדור בלבד, ומצנפת ירוקה על ראשו. מראהו של החכם היהודי שהיה כמראה מלאך האלוקים עומד ומתייפח, עשה עליו רושם כביר. המתין עד שנרגע הרב מבכיו, ותהה בפניו: "על מה שפך כבודו דמעות כמים?". השיבו השד"ה: "עמדתי להתפלל לאלוקי אברהם אבי, שיגאל את בניו מגלותם בארצות נוצריות תחת יד עריצים".

נכנסו הדברים אל לבו של הערבי, ועל אתר תחב ידו מתחת לזרועו של הרב והציע: "בוא ואכניסך אל הר הבית, מקום שבו עמד בית מקדשכם!".

אותו זמן היה הר הבית נתון תחת שליטתם המוחלטת של המוסלמים, והצעתו של השייח' – שלא ידע על האיסור ההלכתי של כניסה להר הבית – נחשבה לנדיבה ביותר.

אולם הרב נזדעזע וסירב בכל תוקף.

מיד שמט ידו מתמיכתו של הערבי וקרא: "אכנס להר הבית, רק כאשר מי שהוציאנו מהיכלו ישאני בידי ויכניסני פנימה יחד עם כל אחי בני ישראל!".

מתוך דבקותם הנוראה בקודשא בריך הוא ושכינתיה, חשו היטב חכמי ישראל בצער שכינת עוזנו השרויה בגלות וכמהה לשוב לבית מעוניה.

צערו של הגאון המקובל רבי חיים שאול דוויק הכהן זצ"ל המכונה השד"ה על גלות השכינה ועיכוב הגאולה, היה מוחשי ביותר. בהגיעו לברכת "המחזיר שכינתו לציון", ממרר היה בבכי על גלות השכינה ומזיל כנחל דמעה, עד שהיו מוצאים את המרצפות במקום עומדו לחות מדמעותיו. ופעם אף נתעלף ממש מרוב התרגשות באמירת "המחזיר שכינתו לציון".

מנהג היה לו לילך תדיר לשפוך שיח לפני קונו מול שריד בית מקדשנו הכותל המערבי. באשר היה סגי נהור, היה מתלווה אליו אחד מנכדיו להורות לפניו את הדרך.

ערגתו לעבודת הקרבנות ולשירת הלויים היתה כה עמוקה, עד שבכל פעם שהיה הולך דרך רחוב הגיא ומגיע אל מול הכניסה להר הבית, היה נעצר ופורץ בבכי מר. באותם רגעים היו שפתיו מלחשות בכיסופין את המלים מתפלת המוספין: "...ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך בבית בחירתך...".

☺ זה כא חוק! ☺

שני אחים שמעון ולוי עמדו למשפט בערכאות על ירושת אביהם. ערב יום המשפט, מציע שמעון לפרקליטו: "שמא אשלח דורון לדיון?".

"חלילה לך מעשות כן!" הזחירו הפרקליט "נקו-כפים הוא ונזהר מצל צלו של שוחד. אדרבא, אם תשלח לו דורון יבעם ויצדר בזכות בעל-דיןך".

למחרת עמדו האחים לדיון ושמעון יצא זכאי בדינו. כשיצאו הוא ופרקליטו מבית המשפט, שיבחו הפרקליט: "יפה עשית שנשמעת לי. אילו שלחת לו דורון, לא היית אתה זוכה בדיון".

צחק שמעון והחזיר: "יפה עשיתי שלא נשמעתי לך. שלחתי לו דורון בשם לוי...".

☺ חוק חוק כא... ☺

גם אחר צדק – יש לרדוף בצדק. רק באמצעים כשרים וישרים בהתאם לחוקי התורה, ולא על ידי שקרים. המטרה – אינה מקדשת את האמצעים.

מוצאים את האזניות – אצלנו

"אזניותינו"

וטועמים עונג שבת אמיתי!!!

מעת בכרך חדש על חומש דברים

הספר 'אזניותינו' לוקח את הקורא למסע אל אזניות התורה לאור חידושיהם ולקוחים של רבותינו הספרדים, סוחר בספרים ומסלים

ניתן להשיג בישיבת כסא רחמים

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: האם כוסכוס עם מרק נחשב תבשיל אחד, ואפשר לאוכלו בסעודה מפסקת?
תשובה: נחשב תבשיל אחד, וכך מנהג תונס לאכול כוסכוס בסעודה המפסקת, כדי להפטר מברכת המזון ומזימון (כמובן כוסכוס עם מרק וירקות ותפוחי אדמה בלי בשר ובלי דגים).

שאלה: האם בתשעה באב מותר לשבת על כסא בבית? בירחון "אור תורה" (אב תשס"ד, מכתבי תורה) כתבו לאסור, ומה שכתב בשלהן ערוך (סי' תקנ"ט סעי' ג') שבבית הכנסת יושבין על הארץ, לאו דוקא. אולם שמעתי מפי הרה"ג ר' אברהם יוסף שליט"א, שרק בבית הכנסת יש לשבת על הארץ, משום אפוישי עונמת נפש, אבל בביתו רשאי לשבת כדרכו?
תשובה: בחו"ל ישבנו גם בבית על הארץ (על גבי כרים וכסתות), ולא החזירו את המטות עד אחר הצהרים בט"ב. ומכל מקום לחולה ולזקן היקלו.

שאלה: האם מותר לומר "פתח אליהו" לפני התפלה בתשעה באב?
תשובה: אם רגילים לומר בכל יום פתח אליהו לפני מנחה, נחשב כחלק מסדר התפלה, וכמו איזהו מקומן בשחרית.

שאלה: בתשעה באב או באבלות שמותר ללמוד הלכות אבלות, האם בכלל ההיתר גם הלכות ביקור חולים?
תשובה: הם התחלה של הלכות אבלות (ביו"ד סימן של"ה).

שאלה: האם מותר בתשעה באב ללעוס מסטיק בלי סוכר ובלי טעם?
תשובה: אסור לפי שמסיה דעתו מהחורבן, אלא אם כן לצורך רפואה.

שאלה: מי שמצטער מאוד אם אינו רוחץ פניו בבוקר, האם מותר לו בתשעה באב להשתמש במגבונים לחים לחיטוי פניו?
תשובה: כמדומה שהמגבונים הנ"ל יש בהם ריח טוב, ואם כן אסור משום תענוג ומשום סיכה.

שאלה: בשנה שחל תשעה באב במוצאי שבת, האם מותר לרחוץ הכלים משיירי האוכל, ואף שלכאורה רוחץ ביני וביני את ידי, סוף סוף אינה רחיצה של הנאה?
תשובה: יזהר שלא יגע בידיו במים עד כמה שאפשר.

שאלה: בשנה שחל עשרה באב ביום ששי, האם יכול להסתפר לכבוד שבת? קודם חצות אי אפשר להסתפר, משום עשירי באב, ואחר חצות אי אפשר להסתפר כידוע ביום ששי?
תשובה: מותר להסתפר גם בבקר (עיי' בכה"ח סימן תקנ"ח אות ו'). ומה שאמרת שאחר חצות אי אפשר להסתפר כידוע ביום ששי, דבר זה אינו ידוע לי! (ועיי' להרמ"א בש"ע סוף סימן רנ"א ובכה"ח שם אות י"ט ובשו"ת יחיה דעת ח"ד סימן כ'. ואכמ"ל).

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו